

Egenkontrollprogram för försäljning av tobaksfria nikotinprodukter

Lag (2022:1257) om tobaksfria nikotinprodukter

Om egenkontrollprogram

Syftet med egenkontroll och egenkontrollprogram är att du som säljer tobaksfria nikotinprodukter ska driva din verksamhet så att den kan leva upp till lagens krav. Egenkontrollprogrammet kan fungera som en checklista för vad som krävs för att verksamheten ska följa lagen. Det är näringsidkaren, det vill säga du som äger verksamheten, som ansvarar för att det finns ett egenkontrollprogram för verksamheten. Det egenkontrollprogram som bifogas en anmälan ska vara skrivet på svenska eller engelska.

Det är viktigt att egenkontrollprogrammet är aktuellt och förankrat hos personalen. För att egenkontrollprogrammet ska vara aktuellt måste det regelbundet följas upp och uppdateras. Regelbunden uppföljning betyder att du minst någon gång per år kontrollerar att rutinerna fungerar och leder till en tillräcklig kontroll av din verksamhet. Du behöver också följa upp programmet om du eller din personal upptäcker att det inte ger tillräckligt stöd eller om reglerna ändras.

Ett egenkontrollprogram är även ett viktigt underlag för kommunen när det blir tillsyn. Om du inte följer lagens bestämmelser kan kommunen ge dig en varning eller i värsta fall förbjuda försäljning.

Försäljningsställe

Namn på försäljningsställe som egenkontrollprogram gäller för	Gatuadress	
Postnummer och postort	E-post	
Kontaktperson	Telefon	Antal anställda

Ägare

Firmanamn (AB, HB, enskild firma etc.)	Organisationsnummer/Personnummer
--	----------------------------------

En tobaksfri nikotinprodukt definieras som en produkt utan tobak som innehåller nikotin för konsumtion. Nedan följer ett förslag på vad ett egenkontrollprogram kan innehålla. Hjälptexten under rubrikerna beskriver lagens försäljningsregler och kryssrutorna är förslag på rutiner som kan vara ett stöd för dig som näringsidkare i egenkontrollen. Det finns också tips på information som inte är försäljningsregler men som kan vara bra att känna till och en hjälp för dig och din personal.

Märkning och produktpresentation

Alla tobaksfria nikotinprodukter ska ha innehållsdeklaration och upplysning om nikotinets skadeverkningar (hälsovarning). Om en förpackning inte uppfyller kraven, får produkten inte tillhandahållas konsumenter på marknaden. Märkningen på tobaksfria nikotinprodukter eller på sådana produkters förpackningar får inte heller antyda att en viss tobaksfri nikotinprodukt är mindre skadlig än andra sådana produkter, eller likna ett livsmedel eller en kosmetisk produkt.

Hur säkerställer ni att de tobaksfria nikotinprodukter som tillhandahålls är korrekt märkta? Beskriv även vad ni gör ifall ni skulle upptäcka felmärkta varor.

Marknadsföring

Marknadsföring av tobaksfria nikotinprodukter får inte vara påträngande, uppsökande eller uppmana till bruk av tobaksfria nikotinprodukter. Hänvisning till produktens smak får endast göras om det är motiverat av konsumentens behov av produktinformation. Marknadsföringen får inte riktas särskilt till eller skildra barn eller ungdomar som inte har fyllt 25 år.

Beskriv er rutin för att kontrollera att marknadsföringen på försäljningsstället är tillåten?

Krav på anmälan och rapportering av tobaksvaror

Enligt lagen om tobaksfria nikotinprodukter ska nya tobaksfria nikotinprodukter anmälas till Folkhälsomyndigheten om de är avsedda för den svenska marknaden. Detta ska skötas av tillverkare och importörer men det finns även ett visst ansvar för de som säljer direkt till konsument. En ny tobaksfria nikotinprodukter som inte har anmälts får inte säljas. Det samma gäller om en tidigare anmäld produkt återkallas.

Har ni någon rutin för att kontrollera att de produkter som säljs är anmälda enligt lagen om tobaksfria nikotinprodukter? I så fall, vilken?

Tillverkare och importörer av tobaksfria nikotinprodukter ska varje år rapportera in uppgifter om sin försäljning till Folkhälsomyndigheten. Om tillverkaren eller importören inte uppfyller kraven får produkten inte säljas till konsumenter.

Har ni någon rutin för att kontrollera att de produkter som säljs rapporteras till Folkhälsomyndigheten? I så fall, vilken?

Åldersgräns och ålderskontroll

Tobaksfria nikotinprodukter får inte säljas till personer under 18 år. Den som säljer eller lämnar ut varan är personligen ansvarig för att kontrollera åldern så att ingen under 18 år köper tobaksfria nikotinprodukter. Det betyder att den som säljer till någon som inte har fyllt 18 år kan dömas till böter eller fängelse i högst sex månader.

Det kan vara svårt att enbart genom utseendet bedöma en persons ålder. Om kassapersonalen är osäker på kundens ålder ska de begära legitimation. Ett sätt att försäkra sig om att en person fyllt 18 år är att begära legitimation av alla som ser ut att vara under 25 år. Om kunden inte har fyllt 18 år får varan inte säljas. Varan får heller inte lämnas ut om det finns särskild anledning att tro att den kommer lämnas över till någon som inte har fyllt 18 år.

Information om åldersgränsen

På försäljningsstället ska det finnas en tydlig och klart synbar skylt med information till kunderna om förbudet att sälja eller lämna ut tobaksfria nikotinprodukter till den som inte har fyllt 18 år.

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll på försäljningsstället?

- Om vi är osäkra på om kunden har fyllt 18 år frågar vi efter legitimation.
 - Vi kontrollerar kundens ålder via födelsedata på legitimationen.
 - En ålderssticka (dekal) finns för att underlätta ålderskontrollen.
 - Vi rekommenderar att personal begär legitimation av kunder som ser ut att vara under ____år.
 - Om kunden inte kan visa att han eller hon är över 18 år nekar vi köp.
 - Om kunden inte visar legitimation på begäran nekar vi köp.
 - Om personalen misstänker att varan är avsedd för någon som är under 18 år nekar vi köp.
 - Om kunden är påstridig tillkallas en chef eller annan ansvarig personal.
 - Annat:

Vilka rutiner har ni för ålderskontroll om försäljningen sker via en automat, webbutik eller liknande?

- Ej aktuellt.
- Poletter eller liknande till automat säljs i kassan med ålderskontroll.
- Automaten är placerad så att den bevakas kontinuerligt
- Vid köp från webbutik kontrolleras åldern via bankkort eller liknande.
- Annat:

Var placeras skyltar eller dekaler om åldersgräns på försäljningsstället?

- Vid kassan
- Vid entrédörr
- Vid hyllan där varorna är placerade
- Annat:

Hur ofta kontrolleras att skyltar om åldersgräns sitter kvar där de placerats?

Har ni någon rutin för att följa upp hur personalen hanterar kravet på ålderskontroll? I så fall, vilken?

På vilket sätt hanteras problematiska situationer, exempelvis om kunden inte kan visa någon legitimation?

- Vi informerar personalen om risker som kan uppstå i samband med försäljning av tobaksfria nikotinprodukter och ger förslag på hur dessa kan hanteras.
- Vi utbildar personalen i konflikthantering som inkluderar information om åldersgräns och ålderskontroll.
- Annat:

Utbildning, stöd och information till personal

En näringsidkare som säljer tobaksfria nikotinprodukter ska se till att personalen har den kunskap som behövs kring försäljningen. Det är näringsidkarens ansvar att bestämmelserna följs men kassapersonalen har också ett eget ansvar vid försäljningen. Det är därför viktigt att all personal som arbetar i kassan och lämnar ut tobaksfria nikotinprodukter känner till sitt personliga straffansvar i samband med försäljningen.

På vilket sätt informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll, förbud om försäljning vid misstanke om langning och deras personliga straffansvar samt övriga bestämmelser?

- Vid anställning av ny personal.
- Personalmöten
- Intern utbildning
- Extern utbildning
- Informations- och utbildningsmaterial
- Annat:

Hur ofta informeras eller utbildas personalen om kravet på ålderskontroll och om övriga bestämmelser vid försäljning?

- Vid anställning av ny personal.
- Minst en gång per år.
- Vi använder en tabell för att notera tidpunkterna för information och utbildning till personalen (se bilaga 1).
- Annat:

Det finns inget ålderskrav för den som står i kassan och säljer tobaksfria nikotinprodukter. Däremot måste kassapersonalen vara införstådd med lagen och ha en reell möjlighet att vägra sälja varorna till den som inte är 18 år. I många fall är detta svårt för ung personal även om de fyllt 18 år.

Vilket särskilt stöd ger ni till ung personal för att hantera svåra situationer i samband med försäljning av tobaksfria nikotinprodukter?

- Ung personal kan få stöd från erfaren personal under hela arbetstiden.
- Ung personal får extra utbildning och stöd för att hantera svåra situationer.
- Annat:

Information om kontrollköp

Kommunen har rätt att göra kontrollköp för att testa om försäljningsställen har bra rutiner för sina ålderskontroller. Det innebär att en person som har fyllt 18 år och ser ung ut testar om det går att handla tobaksfria nikotinprodukter utan att visa legitimation. Syftet är att förbättra rutinerna för ålderskontroll.

Kom ihåg att informera din personal om att ert försäljningsställe kan få besök av någon som gör ett kontrollköp!

Avvikelser

Du ska ha kontroll över din försäljning och även se till att din personal följer bestämmelserna. Det är viktigt att du åtgärdar brister som kan uppstå. Om bestämmelserna i lagen inte följs kan kommunen ge dig en varning eller försäljningsförbud. Det är viktigt för dig att dokumentera vilka åtgärder du gjort, om en brist uppstår. Då blir det också lättare för dig att följa upp om bristen har rättats till.

Vilka åtgärder tas om det uppstår brister?

- Personalen får en genomgång av försäljningsbestämmelserna.
- Vi tar kontakt med kommunen för att få informationsmaterial.
- Erfaren personal får särskilt ansvar för försäljning av tobaksfria nikotinprodukter.
- Försäljning av tobaksfria nikotinprodukter begränsas till vissa tider på dygnet.
- Annan åtgärd:

När du skickar in detta egenkontrollprogram kommer dina personuppgifter att behandlas av Västra Gästriklands samhällsbyggnadsnämnd i Sandvikens kommun som är personuppgiftsansvarig. För mer information om hur dina personuppgifter behandlas hänvisas till www.sandviken.se/gdpr.

Underskrift

Ort och datum

Underskrift (behörig firmatecknare)

Namnförtydligande

Berörda myndigheter

Folkhälsomyndigheten har tillsyn över efterlevnaden av lagen och anslutande föreskrifter. *Länsstyrelsen* gör tillsyn inom länet och ska följa kommunernas verksamhet och ge dem information och råd. Länsstyrelsen ska även främja samarbete mellan olika tillsynsmyndigheter och mellan tillsynsmyndigheter och andra.

Kommunen och *Polismyndigheten* ansvarar lokalt för tillsyn över handeln med tobaksfria nikotinprodukter. *Polisens* huvudsakliga uppgift är att ingripa vid brott som har begåtts, medan *kommunens* uppgift är att säkerställa att regelsystemet följs i framtiden

Mer information

För mer information om lagen om tobaksfria nikotinprodukter och liknande produkter samt anslutande föreskrifter, rekommenderas Folkhälsomyndighetens hemsida, www.folkhalsomyndigheten.se Har du frågor är du även välkommen att kontakta Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning.

Västra Gästriklands samhällsbyggnadsförvaltning (VGS)

Telefon (via medborgarservice) 026-24 00 00

E-post: vgs@sandviken.se

Besöksadress: Odengatan 37

Postadress: 811 80 Sandviken

www.sandviken.se